

ERDÉLYI HÍRADÓ

Szombaton, October' 17-dikén, 1829

Spany. Amerika — Spanyolország — Nagybritannia — Frantziaország — Németország — Dánusország
Svédország — Muszkaország — Hartzmező Ásiában — Törökország — Jelentések — Mértéktár 13-dik árkus.

Spany. Amerika.

A' Messenger des Chambres szerint, I-ső Ferentz paketboot által, mely sept. 1-ső napján indult New-Yorkból, tudósítások érkeztek Havrebe a' Mexico eleni hadiszállítvánnyról. A' New-Orleansba érkezett Eclipse goëlette, mely Tampicóból júl. 19-dikén reggel indult, jelenti, hogy az ő' elindulása pillanatjában, Tampico-t berekesztette egy líniahajó, egy fregatte és 2 korvette, a' havannahi spanyol hajósergeből. Semmitse tudtak ott a' katonasággal járó szállító-hajókról. A' tampicoi Kommendáns, minekelőtte még az ellenség' hajói vasmatkát hánytak volna ki a' város előtt, már, parantsolatot vett az erős ellentálláshozvaló készültre. Az országlószek rendkívülvaló adót, 50 millió dollárt, vetett-ki a' hadsereg' fizetésére 's tartására, és Tampicohoz 10,000, Campechehez 8000, és más fenyegetett helyekre mérséklett számú katonaságot rendelt-ki.

Az ángl. Courier jelenti egy falmouthi levélből, sept. 16-dikán: "Chichester paketboot megérkezett Mexicóból és Havannahból (Cuba). Fél-hivatali tudósításokból, úgy-láttzik, hogy ámbár a' spanyol hadi-szállítványt a' szélvész széjjel szorta, még is a' hajók' nagy része, bemehetett a' Champechei hajó-tanyába, és, kirakott ott a' földre 2600 embert, kiket szívesen fogadtak. Nagy bajjal járt az ő' kiszállások, a' szélvész és

magas hullámok miatt, mellyek a' kőszalakba vergődtek. Úgy gondolják, hogy Campeche egyik tárgya a' havannahi hadiszállítványnak; mert különben, nem mert volna ennyire közelgetni. Mihelyt a' hajó-sereg' hajóit megtatarozzák és újj eleséget szednek rá; elrendeltetéssek' helylyére fognának indulni. Havannahban 5-4 ezer emberből álló segítséget készítenek. Mindezek a' készületek, nem tétzenek Cuba' lakosainak, mivel' az adót nagyobbíttják a' hadi-szállítvány' szükségére. Azomban, meglehet hogy Yucatan lessz a' hadi-munka' kellőközepe, és hihetőleg, egy szoros berekesztés lessz a' kezdete. Minden a' Mexicóiaiktól 's az ő' első fenyegetéseiktől fog függeni: ha magokhoz hiúségesek lesznek; úgy—nyernek. Hanem, nemzet-szereteti első tetteknek, annak kell lennie, hogy az erszényt nyissák-meg; mivel' az országlószeknek egy hellere sints a' kassában.— Ezen feltétel nélkül, nevettséges volna valami szerentés kimenetelre számot tartani. Az a' két vagy három széjjel szórt szállítóhajó a' hajósergeből, vissza fog menni Havannahba, hogy magát az újj szállítványhoz tsatolja.— Campeche lessz a' köz-gyülekezet' helyye.

Spanyolország

A' Király' saját Orvosainak hivatali tudósítása az ÓFge' egészségéről: "A' Király, délutáni negyedfél-órától-fogva a' karban (chorusban) volt, a' ho-

va mi 5 óra-tájban hívattattunk. Azt mondták nekünk, hogy ŐFge, minekutánna 10 minutumig térdepelt, elszédült. Mi, a' Királyt eszmélődése nélkül találuk, mely állapotja 20 minutumig tartott. Azomban, jelenthetjük Exádnak (az első Ministernek) azt a' vígasztaltatást, hogy egy érvágásra és egyéb, ŐFgén nyomon elkövetett segédfogásokra, a' Király ismét vissza nyerte teljes eszmélődését, a' nélkül hogy ekkorig valami életműszer' (organum) megsértődését lehetett volna észre-venni. Isten tartsa-meg Exádat sok esztendőkig. (Tsudálatos compliment, a' Király helyett a' Ministerhez). San Lorenzo, esteli hetedfél órakor, sept. 12. 1829. — Marcello Sanchez Reboto, Pedro Castello."

Más, ugyan-tsak a' Rendkívülvaló Journálban, valamint amaz. "Kegyelmes Uram! elmúlt éjfé, és van szerentsé, jelenthetni Exádnak, hogy a' Királyon, miolta Uraságodhoz az első bulletin-küldöttük, semmi újj nem történt. ŐFge éppen olyan jó-kedvü és vidám, miutha legjobb egészsége volna. Isten tartsa-meg'sat. San Lorenzo, éjjel, egy fertálj egyre, sept. 13. 1829. Alá-írták ugyanazon Orvosok. "Az azután még következett 3 bulletin-ok, jelentik, hogy ŐFge egészen helyre-gyógyult. Azt mondják, hogy ŐFge, miolta hintójának az eleje a' hátuljától elragadt és előre bukván, homlokát a' hintó' ablakához ütötte, 's a' homloka betört, mindég fájdalmat érez a' feje' hátuljában. Tegnap', vasárnap-reggel, össze gyűlt a' castiliai legfőbb Tanáts, az Escuriálból érkezett egy tudósításra a' Király' egészségéről. — Azt állittják, hogy a' Don Francisco de Paula Infans' felesége, Charlotte Printzasszony, a' Királynak a' hintóval történt szerentsétlensége' hírére, ijjedtében idétlent szült. Tegnap' az Escuri-

alba mentek az idegen Követek. A' Király' hirtelen történt esetére, erőssen tünődött a' főváros' népe. Mindenféle hír támodott 's nagy veszéjtől tartottak.

Nagybritannia

A' 120 ágyús Britannia, sept. 23-dikán botsátkozott szélnek, Máltába. — Igen különös az, hogy, midőn Férussac Báró a' Természeti-Visgálók' Gyűlésében Heidelbergben van, a' sept. 22-dikei ánglus Courier egyszersmind azt mondja, hogy a' Báró azon órában Londonban van, hogy magának még több Levelezőt szerezzen ezen ország' tudóssai között. Mi, meggyőződünk rólla, úgymond az említett Journál egész bizonyossággal, hogy itt azon bizodalmat fogja találni, a' mit egy nagy mértékü próbatétel érdemel, melynek ő vezetője.

A' Windsor Express ezt mondja: "Tudjuk egy-idő-ólta, hogy a' Király' látása hirtelen fogydogál: a' látás-műszerek' egyikike, nagyon szenved, de a' másik teljes erejében van még; és ha ez is úgy nem jár mint a' másik szeme, 's a' Király' egészsége nem rosszabbodik: úgy, nem hihető, hogy a' szürke hájog' operatiójához kelljen foljamodni.

A' Király, a' mint mondják, nem operáltatja (nem bontzoltattja-fel) a' meg-homájosodott szemét, minthogy az Orvosok' ítélete szerént, semmi haszna lenne. — Irlándból ezen szakasz katonaságok indultak-el: a' 10-, 11- és 88-dik reg. a' Jóniai szigetekbe; az 1-ső reg. Gibráltárba; a' 75-dik Máltába; a' 19-és 86-dik Nyúgotindiákra; a' 22-, 58-, 77- és 84-dik reg. Jamaikába. — Nagyon szembe-tünő, hogy az előkelő katholikusok kevés hajlandóságot mutatnak a' Parlembent-be-menetelre. — A' Wexfordi Grófság' mostani Parlembent-tagja, Stopford Lord, Ülés után le fog mondani, és, ámbár ott sok nagybírtoku katholi-

kusok laknak, még is csak 5 protestans candidatus szándékozik magát jelenteni.

Frantziaország

A' touloni Aviso (Híradó) szerint, az országlószék lefegyverkezett 40 apró hadi-hajót, mellyek között 19 vagy 20, a' touloni kikötőhöz tartozik. Tsaknem mind brigg és goëlette az, tsak az aviso-briggek vannak kivéve.

A' párisi Postahivatalnál szolgált Mallarme Gróf, ki, levelek' eldugdosása és pénzek' elikkasztása miatt, nyilvános bitófához-állításra és 7 esztendei fogságra büntetvén, könnyebbitése nélkül apellált, 's utóbb, a' királyi kegyelemhez is híjjába' foljamodott, sept. 21-dikén, más 8 gonosztévőkkel együtt, a' Palais de Justice' piattzán, pelengérhez állíttatott.

A' belső Minister' végzésére, sept. 11-dikéről, a' Vizillei Főbiró (Maire)'s az ő' segéde, kitették hivataljokból; az első azért, hogy Lafayette Urát pompával köszöntötték; a' másik pedig, mivel' annak megérkezésekor, elébe lovagolt neki.

Az a' híres frantzia Orientalista A. L. Chézy Úr, a' fennírások' és tudományok' Akadémiájának Tagja, a' Sanscrit' Professora a' College royal de Franceban, ama' persiai híres Históriai' és több más betses munkák' Írója, Sir John Malcolm, bombayi Gouverneur' javallattjára, a' bombayi tudományok' Társasága' betsületbeli Tagjává neveztetett, mely társaságnak Malcolm Úr az Elölülője.

Páris, sept. 22. — Bizonyosan tudják most, hogy Pagnac Hg. valóban azon planummal vesződik, hogy az interest kevesebbitse. Az 5 pCentes Consolok' birtokossait 4 pCentel 95-ével akarja megkínálni, mint esztendei interes proemiummal: azoknak pedig, a' kik ezt el nem veszik, reimboursiroz (lefizeti a' tőkepénzt). Most, tsak az a' kérdés — hosszason lessz-é

állandó a' Ministerium, ezen planum' végbe-vihetésére. A' Király állította azt fel, a' Blacas és Ravez tanács-adására; még, Pagnac Hget-se kérdezték-meg Kollégái' választatására. Magához hívatta a' Király az újj Ministereket, 's azt mondja nekik: Messieurs, je vous nomme mes ministres, suivez mon panache blanc (Uraim, ministereimmé nevezlek titeket, kövessétek az Éu' fejer strutztollamat). Ugy láttzik, hogy ezen változtatással a' Monarchia' szentségét a' hitvallással kötték egybe. Pagnac Urat nem gyűlölik tulajdonúl; de, gyűlölik Labourdonnaye és Bourmont Urakat, kiknek kineveztetéssek nagyon kellemetlen nyomást szerettek a' publicumon, és temérdek embert, kik nem kívántak egyebet nyugalomnál, vittek által az ellenkezéshez. Minden ember sajnálja az által támodott pesgést, mely talán nem oly veszedelmes, mint a' liberalis Journalis azt festik, de még is tsak, a' rendszabásokhoz szabva, mellyeket az újj Ministerek fognak elő-venni, vagy tsak a' külső környületekhez mérve is, kedvetlen következései lehetnének. A' mi' politicus Íróink, ismét az ő' régi időváltozásokhoz tartják ebben magokat. Egynehány nappal ezelőtt, egy, a' Quotidienne' Rédactorai közzül, ki ezt a' Híradót naponként igen keserű tzikkeljekkel tömte-meg a' liberalisok ellen, elhagyta annak a' zászlóját, hogy a' Messenger des Chambres-bez tsapja magát, mely most legdühösebb a' mi' ellenkező Journalink között. Sokakról, kik ezelőtt a' magok' systemáját gyakor-izben tserélgettek, de a' kik most lemondottak státushivataljokról, mivel' az újj Ministerium "az ő' principiumaik" ellen van, azt lehet mondani, úgy játtzanak mint a' beurse-n, à la hausse de la liberté.

A' Moniteurben, sept. 24-dikén e' van: "A' Courrier Français-ban, sept. 22-dikén, ezt a' tzikkeljt olvastuk." "Sok Departementek' Journáljában egy kerülő Írásról (currensről) vólt szó, melylyet a' Petsét-örző, külömbféle törvényszéki személljekhez bótstott és a' melyben azoknak meghagyta, — 1) Tudakozzák-ki mindazoknak a' neveket, a' kik a' konstitúziós Journálokban dolgoznak, 's Petsétörző Úrnak minden levelezőket nevezzenek-elő. — 2) Neki, szoros tudósítást adjanak minden beszélgetésről, mellyeket Társaságokban vagy nyilvános helyen tartanak, és neki a' beszélők' nevét adják-fel. — 3) Végre, neki a' lakosok' egésze' véleményeinek a' stáistikáját, kerületenként, a' ministeri változást illetve, mondják-be. — Ezen kerülő-Írás' létét, tagadták a' Király' szolgálatjában álló némely személyek: de a' Journal de Rouen annak erőssítése mellett marad, hogy ezt a' circularist valósággal irták és által-adták; sept. 1-ső napján van az, úgymond, kiadva, és a' királyi Procuratoroknak a' Gen. Procuratorok által küldődött, és a' jól esmért, a' királyi törvényszéknél és a' roueni Tribunalóál hivatalviselő igasság-tisztviselők nem engedik-meg nékiek, hogy egy oly' kitsinált factumot tagadjanak." "Ehhez a' Moniteur ezt veti: "Hogy a' Courrier által újra felhozott erőssítést sok Journál valósággal felhozta, ez, ismét tsak az a' hamis feltétel, hogy a' köz-velekedést, megsalják és szédítsék. A' Journálok, tsak, nem képzeltek úgy a' törvényszék' Tagjait, mint a' kikre az Igasságminister spionszakmányt bízott volna, vagy hogy árulókká alacsonyítsa azokat meg. Ezt már, tsak feltenni is, sértés.

Ere a' Courrier ezt feleli vissza, sept. 25-dikén: A' Moniteur által megzáfolt

tzikkelj a' Journal de Ruen-ből véte-tett; éppen mikor ezt a' megzáfolást olvassuk, kapjuk a' Journal de Rouen' tegnap-reggeli Számját rendkívülvaló alkalom által, melyben a' következő eredeti írás mássa találatik, melynek eredetije, azon Journál' szerkeztetőjénél van. Ez az irt Munka éppen jókor juta kezünk közé, hogy a' Moniteur' táfjának megfelelője lehessen: "Circulaire Parquet. Correspondence, Nro. 317. Louviers sept. 5. 1829. A' Király' Procurator, a' Kerület' törvényszéki Politzia' Tisztviselőihez. Uraim! A' roueni törvényszéknél Gen.-Procurator Úrtól az itt következő írást vettem: "Ó-Urasága a' Petsétörző reám bízta egy levele által sept. 1-sőjéről, hogy neki mindenik hónap' 1-sőjén tudósítást küldjek a' vélemények' állapotja-felől, az éa' vidékemről, és a' talán álló, félre-vezető szándékokról. Ó-Urasága ezt a' helyes jegyzést küldi hozzám, hogy én reá-mehetek a' királyi Procuratorok által, hogy neki ezen tekintetben a' legéppenségebb megvilágosítást szerezhetem, mert azok az ő' számos segédeszközei által és szünteleni levelezéseik által melyben a' Főbírákkal és Békebírákkal állanak, afféle felfedezéseket és környületeket könnyen szolgáltathatnak kézre. A' Király, — ezt veti hozzá a' Minister — akarja a' Maga' népe' boldogságát, az ő' országlása egyenesen tsak a' konstitúzió' fenn-tartására és a' törvények' végre-hajtására tzeloz. Számot tart Ó a' mi' hívségünkre és buzgóságunkra a' kőfűvás' (complotte) felvígázásban. Kérem tehát Uraságotat, tegyen olyan állapotba engem szoros és környületes tudósítása által, hogy a' Petsétörző Úr' kívánságának lelki-esinéreatesen lehessen eleget-tenni. Nem fogja az Úr sajnállani, nekem minden hónap' utolsó felén

gy olyan munkát kezemre-szolgáltattani. "Látják Uraságtok, a' fenntebbi írásból, minémü kötelességeket szabtak - ki reám. Az Uraságtok' segedelme nélkül, csak tökéletlen tudósításokat adhatnék én, és nints mód benne, hogy a' vélemények' állapotját ezen kerületben kitavuljam. Szükséges tehát, hogy Uraságot titkolódzás nélkül és kinyílt szívvel beszéljen hozzám, és hogy gondja legyen a' közrendtartás' megháborítása' akarminémü próbatételei-felől nyomon tudósítani. Vegye jó neven 'sat. A' Király' Procuratorra. — Moisel, Substitutus.

Berekeszti ezt a' szabadság-féltés' versengését a' Gazette de France, következő jegyzései által: "Mi az, úgymond, a' mi ezen kerülő-írásban a' konstitúziós Journálok' Redactorai 's levelezői ellen, a' társasági beszélgetések ellen, és a' köz-vélekedés statisticája 's a' minister-változás ellen volna. — Azok a' Journálok tehát, mellyek egy afféle circularist előre feltettek, csak a' köz-vélekedést tsalták-meg, megsalták ők Olvasóikat, hamissan vádolták a' Király' országglószékét. A' Courrier Français által kiadott egész írás, nem egyéb kötelesség' következtésénél, melyben az országglószék van, hogy a' köz-vélekedés' állapotja-felől bizonyos legyen, 's ennélfogva, lehessen neki módja a' jó rend' fenntartásában. Nem újjítás ez a' dolog, így ment ez Pasquier Úrtól-fogva Portalis és Bourdeau Urakig, kik élő emberek és bizonyoságot tehetnek.

A' Moniteurben az itt következő levél van Toulonból sept. 17-dikéről: "A' Conquerant liniahajó' elmenetele, melyben Rigny Adm. ütötte-fel a' zászlóját, nem indulhatott-ki máig a' keleti szél miatt, hanem ezen pillanatban hogy ezt írom, indul a' tengerbe, 's megyen Levante-re. Máltában, a' hol a' Conque-

rant egynehány nap' tartózkodni fog, tsatolják ehhez magokat: a' Corneille korvette, és Volage, Rusé és Faune briggek.

Németország

A' bavariai Koronaörökös Ö-kir. Magassága, a' közelgető tanulási fél-esztendő' kezdetével a' göttingeni Univerzitasba fog menni tanulás-vegett: készíttik már ott Ö-kir. Magassága' szállásául az úgynevezett Prinzen-Hotelt.

Egy Heidelbergi levél, sept. 19-dikéről jelenti: "A' német Természetvizsgálók' és Orvosok' 8-dik Gyűlése' elfogadására, egynehány hónapja már, hogy készülleteket tesznek. A' mi' Magasságos országglószékünk, minden tudományi iparkodást megesmérvén és elő-mozdítván, a' szükséges készülletekhez különös ügyellessel és segedelemmel völt, és a' Eges Haza-Ura, azon tudományos egyesületnek, kegyelmes védelmét ajánlotta. A' város' lakosainál, nagy hajlaudóságot szerzett ez az orvendetes történet, és az itteni Museum' Tagjaiszemlatomást könnyítették a' szerkezeteket, midőn a' legbarátságosabb módon, az ő' szép és téres helyekét, a' természethistóriai-orvosi Társaság' össze-gyűlésére által-engedték. Már az ülések' kinyitása előtti napokon völt szerentsénk, híres-nevezetes Tudósokat, nem tsak Németországból, hanem Európa' minden tartományai-ból, megérkezni latni. A' nyilvános Gyűlést, sept. 18-dikán, az akadémia' nagy auditoriumában, első Munkavezetőnek választott titkos Tanácsos Tiedemann nyitotta-meg. A' természet- és orvostudomány' előmentéről beszélt ő, azoknak jelen-állapotjokról és a' pölgári társaságra-hatásokról. Ere, felolvasta a' második Munkavezető, Gmelin Titkos Tanácsos, a' jelenvaló Tagok' neveit. — Kinevezünk azoknak nagy számából egynehányat: "Sternberg Gróf Prágából,

Spééz Dr. Budáról; R. Brown Londonból; Coddington és Whewell Cambridgeből; Lechevalier Martinique szigetből; de Férussac Párisból; Lobstein és Volz Straszburgból; Rehmann Pétervárról; Eschholz (a' világ körül útazó) Dorpatból; Quetelet Brüsselből; de Fremery és Schröder van der Kolk Utrechtből; Frohmann Lüttichből; Lichtenstein, Hayne, Osann és Ritter Berlinből; Treviranus Bremenből; Ruppel Frankfurtból (?); Kreyzig Dresdából; Döbereiner Jénából; de Froiep Veimarból; Ch. és F. Gmelin és Schöbler Tübingenből; Schnurrer Vaisingenből; Horner Zürichből; Studer Bernből; Liebig Gieszenből; Meyer Ofenbachból; Kopp Hannauból; 'sat.

Az első nyilvános Gyűlésben, szólott Wendt, a' titkos orvosi Tanácsos, Breslauból, az arsenik' (egérkő', maszlag') próbak és orvosi figyelmekek által kiszokzlott hatásáról és veszedelmességéről; Treviranus Professor pedig Breslauból, közlötö a' Göppert Dr. tapasztalását a' hideg' behatásairól a' plántákra. Ere, különböző szakaszok' formálásán dolgoztak a' Mineralogiában és Geographiában, a' Physicában és Chemiában, Botanicában, Zoologiában, Anatómiában és Physiologiában. — Minden jelen-voltak' száma, a' Heidelbergben lakó 29-el együtt, vólt, sept. 20-dikán 228. — A' következő esztendőre Hamburgot határozták Gyűlés' helylének.

A' bavariai Király ÖFge, megmondván hogy Berchtesgaden' vidéke a' juh-nemesítést különösen elő-segíti, mostanában, illendő számu merino-anyajuhokat és merino-kosokat adott ingyen az ottani Kösségeeknek, a' Schleiszheimi gyökér-nyájjból. Ugyanúgy tett rendelést ÖFge, már a' múlt tavaszon, hogy az említett Kösségeeknek, a' lentermesztés' elő-

mozdítására és nemesebb len-termesztés-végett, jó-forma mennyiségű rigai lenmagot adatott; melynek idei termése, igen gazdag takarással jutalmazta-meg az embereket.

Dánusország

A' szünteleni esső aug. és sept. egy részén annyira megárasztotta a' vizeket, hogy ez, a' kései terméseket nagyon elrontotta. Drammenből (Norvégbán) ezt írják sept. 14-dikén: "A' legöregebb emberek-sem emlékeznek olyan vízőzön-ről, mint a' mely most a' gabonát elsepette: azt állítják, hogy a' víz, legalább 5 talpal magassabb most mint valaha ilyen környületek között vólt. Még most is terhes fellegek állanak felettünk, 's olyan hideg van, mint octoberben szokott lenni.

Svédország

Stockholm, sept. 22. — Az a' kis hajó-osztály, mely nem-régiben, gyakorlás-végett kivitorlázott, minekutána meglegítő fordulásait megtette, visszajött a' múlt héten. Az apró ágyú-ladikok megbizonyították hasznos vóltokat. Az azokon fekvő ágyúkat rendkívülvaló éppenséggel és hirtelenséggel, azaz, 5-szor egy minutum alatt, lehet kilőni. Azt is tapasztalták még, hogy ezek az apró tsajkák igen könnyen kiállják a' szélveszes időt a' tengeren, 's könnyű azokat igazgatni. A' gőzhajókkal tett próbak is meglegedésre ütöttek-ki: egyetlenegy gőzladik 52 ágyúladikot húzott maga után, és fél németmértöldet tett egy óra alatt. Tsupa ellenkező széllel pedig, elhúzott ugyanaz a' ladik 16 ladikot 4 mérföldnyire, és egy óra alatt 5 nyóltzad-rész mérföldet ment-el. — Ámbár sept. első 2 hetiben tsaknem foljvást esett az eső; a' Koronaörökös még is mindig maga igazgatta a' fordulásokat.

Muszkaország

Sept. 22-dikén botsátottak-le a' háműhelyről egy 74 ágyús, Brienne-nek keresztelt, liniahajót, a' Tsászár' jelenlétében; mely igen szerentsésen ment végbe. Mikor már a' hajó a' fojvíz' közepén vasmatskán állott, körül hajókázta azt ÓFge, Fiquelmont austriai Követel együtt. Még ezen esztendő' lefolytával 2 liniahajó fog a' műhelyről lebozsátatni, egy, 100 ágyús és egy 74 ágyús, melyeknek az építetések közelit a' végéhez. Szembetűnő sűrűséggel szaporodik a' muszka tengeri erő.

Az Odessai Journalban e' van, sept. 25-dikán: "Az itteni hajótanyán fekvő minden hajók, bokros ágyúlovással jelentették tegnapi-előtt a' Chirokői lugger' (hajó) megérkezését Burgasból. Tsefkin óbester, Tsászár ÓFge' Adjutánsa, ki ezen a' hajón van, hozta a' Fővezér' tudósítását ÓFgének a' Törökökkel lett béke' megkötéséről, melyet sept. 14-dikén Adrianápoljban írtak alá, és a' melyről a' hadsereg' Fővezére az új muszkaországi Gen. Gouverneurnek hivatali levelet küldött sept. 15-dikéről. — A' Kötés' feltételei új fényt adnak Muszkaország' ditsőségének. Elő fogjuk ezt környületesen adni, miheljt a' megerősítés Pétervárról megérkezik.

Hartz mező Ásiában

A' Journal de St. Petersbourgan, sept. 22-dikén van a' külön-választott kaukasszi muszka hadsereg' Fővezérének egy hosszú tudósítása a' Tsászárhoz, a' seregek' hadi-dolgaikról, aug. 6-dikáról 9-dikéig, melynek mi tsak az értelmének rövid értelmét adhattuk elő. — Sire! Megérkezvén august. 6-dikán Beiburtban (Erzerum és Trebison között), az alatt, míg seregeim előfelé nyomultak, megvisgáltam a' várat, és azon dolgoztam,

hogy az ellenség' erejét és rendszabásait kitanúljam. Másnap' tsalhatatlan tudósításokat vettem; melyeknek a' veleje ez: "1) Az Of, Surmala' és Alaya' Helytartóságok Lasen-ei (a' legderekkabb hadakozó nép Ásiában) elfoglaltak 8 falut, melyeket a' Chumis-Chanel-ba, Trebisondba és Ispirá-ba menő országút hasit. A' Helységek ezek: Balahor, Osteh, Kirsi, Niw, Uts-Kilissa, Chart és Chonghur-Su. — 2) Mindezen seregeknek a' Feje Osman-Chatyr-Oglu, az a' Basa, ki tavaj, Anapa' megvételénél, fogságunkba esett, állott Balahorban 1500 emberrel: a' többi faluk' vezérlését, a' Lasenek' legderekkabb és legügyesebb Vezérére bízták. — 3) Szándékjok a' vólt, hogy a' melyik falut a' Muszkák megtámodják, mind, annak segedelmére sietvén, a' Muszkákat körül-fogják, a' mi igen könnyen végbe-vihető vólt: mert a' hely, mellyen ezek a' faluk fekszenek, nem téresebb 3 gyulag-óránál.

Elvégeztem magamban, hogy őket nyomon megtámodjam, 's főképpen Chart-ra fordítottam szándékomat, a' hol 5000 legvitézebb hegyi lakosok állottak. Aug. 7-dikén, midőn már seregeim együtt vóltak, előre nyomítottam seregemet Beiburton túl 8 werst-el, Of-felé, Chart-hoz 7 werstnyire, 's itt hevertettem. Jól megszaguldoztattam Chart-falvát; 's úgy találtam, jobb lessz azt hátúlról támodni-meg, mint-sem szemben (Leírja itt láthatóul Chartnak a' fekvését és a' valóban nagy hadi taktikát a' melyet aug. 8-dik 's ennek egész éjjelén elkövetett, és a' Törökök legvitézebb nemzete közül 12 ezeret megvert, Chart-ot elfoglalta, a' fő Basa táborát elvette. Tudósítását Karasszu foljóvíznél fekvő táborából írja, aug. 9-dikén). Erivani Paszewits Gróf.

Törökország

Égyiptomból. — Az Égyiptomi Vice-Király, ki ekkorig' birodalma' kereskedését egyedül üzte, mindennemű áruportéka' szabad adását-vevését megengedte. Némely triesti kereskedő-házak, mint Triestből sept. 22-dikén, anconai levelek után írják, — mellyek az előbbi systema mellett, nagy nyereséget csináltak, nem igen láttanak megelégedni a' Mehemed-Ali' újj rendszabásaival.

A' Nürnbergi Correspondent írja Berlinből: "Muszkaország előjökbe terjesztette a' maga' feltételeit a' párisi, londoni és berlini Udvaraknak, 's az austriai Kabinétnak is megjelentette azokat: értelmére-nézve megegyez az a' múlt esztendei manifestumával. Ez a' muszka háború, epochát tsinál a' világ' históriájában: sohase kezdődött még háború olyan igasságos követelésekkel el, 's annak egész folytatása oly' világosan, lehetséges hirtelenséggel, elébe terjesztve a' pallérozott világnak. A' győzelmest, még a' legszerentsébb kimenetel sem tudta az egyszer kibotsátott szavától elállítani, nem kíván az semmit, a' mihez már előre nem vólt volna jussa. Számos esztendők' lefolyása után lessz az, majd, mikor azt a' nagyságot, mellyet a' muszka Monárcha ebben a' viaskodásban kimutatott, egész kiterjedésében fog-

ják' betsúltni tudni, és nem ditsóító tóldalék nélkül fog a' Maradék' históriájában a' Miklós név említődni. Minden nagyítás nélkül mondhatni — lépett előbb a' Muszka Birodalom 1829-ben fél száz esztendővel.

A' Nürnbergi Correspondent úgy beszél, mintha már tudná a' békesség' kötéseit, mellyek szerint Muszkaország' kötött volna a' Portával. Ezek szerint, a' Porta által fizetendő hadi költség 90 millió piáster (1 piáster = 2 ezüst húszas), mások szerint 10 millió arany vólna, és Anglia 's Frantziaország kezekednének ezen fizetésért, és hogy a' muszka hadsereg azon állásban maradna mindaddig, valámíg a' pénz le nem fizettetik. Hogy a' fekete-tenger minden nemzet' kereskedésének szabad lenne; de hadi-hajókat tsak Muszkaországnak legyen szabad rajta tartani. Görögország' szabadságát megemérrí a' Porta, 's több efféle, melynek legjobb lessz bizonyos végét megvárni.

Jelentés

Bei J. Tilsch in Klausenburg ist zu haben

Politia Civitatis cum applicatione ad Transilvaniam, A. F. Huber, J. U. Doctore, et Scientiarum Politicarum Professore Regio. Claudiopoli 1829. f. 1. 40. c. m.

Erdélyi Magyar Kalendáriumot lehet találni Kološváron a' Ref. Kollégium' Typographiájában. Egynek az ára, fedél-takaróval együtt 3 krajtzár, kötetlen; Bekötve 6 kr. váltó-czédulában.

Státus papirosok' Foljamatja

	Ezüstpénzben			Ezüstpénzben		
	Sept.	30	Oct. 1.	Sept.	18	—
Béts, Sept.	29	—	—	London Sept.	18	—
Bank-Oblig. 2.1/2 pC.	56.—	56.1/8	56.1/8	Consols, 3 pC.	89.—	—
Pengőpénz-Obl. 5 pC.	100.3/16	100.1/8	100.3/16	Stocks-Prémie, Sh.	68-69	—
Roths. 1820, 100f. CP.	171.—	171.1/2	171.3/4	Brasíliai Bons	59.1/2	—
Partial. 1821. Ua.	129.—	128.7/8	129.1/8	Buenos-Ayresi	—	—
Bankaktia, 1000f. CP.	1184.—	1183.2/5	1180.1/2	Columbiai	—	—
Páris, Sept.	21	—	—	Mexikói	—	—
Consols 5 pC.	107.35	—	—	Portugalli	44.1/4	—
Ugyanaz 3 pC.	81.50	—	—	Muszkaországi	100.—	—
Bank-aktia, 2000 Fr.	—	—	—	Görögországi	—	—